

1. Географско положение, граници и инфраструктура на Общините.

Община Тутракан е разположена в североизточната част на Дунавската равнина на територия 440кв.км. Граничи с четири общини и Република Румъния. Общински център е гр. Тутракан, който е разположен на 60 км източно от гр. Русе, на 60 км. западно от гр. Силистра и на 70км. северно от гр. Разград . Община Тутракан граничи с: община Сливо поле; община Завет; община Кубрат; и община Главиница.

- Пътна инфраструктура - Състоянието на транспортната инфраструктура в Община Тутракан е задоволително. На територията на Общината съществува сравнително добре изградена пътна мрежа, чиито размер възлиза на 126 километра съответно - пътища II клас/42км/; пътища трети клас /24км/; пътища IV клас /60км/. В общината липсват първокласни пътища. Като цяло категорията на изградената пътна мрежа в общината е ниска. Всички общински селища са достъпни от общинския център гр. Тутракан, но до някои от тях има транспорт само веднъж дневно. Всички пътища са с трайна настилка, но тя е износена и наличните габарити, укрепителни и защитни съоръжения в повечето случаи не отговарят на съвременните изисквания. Маркировката и знаковото стопанство по тези пътища са занемарени и затрудняват движението и ориентацията. Това състояние на междуселищните пътища в общината се отразява отрицателно на социално-икономическото развитие на селищата и тяхното желание да привличат посетители за развитие на различни форми на местен туризъм.

- Железопътен транспорт - На територията на община Тутракан няма изградена железопътна инфраструктура. Най-близките железопътни гари се намират в Русе и Силистра.

- Воден транспорт -Пристанище Тутракан разполага с 80 м механизирани кей и 1 кран с товароподемност до 5 тона. Откритата складова площ е 2 000 кв.м. Пристанището има възможност да обработва инертни материали, мобилна техника, зърно и др.

- Въздушентранспорт - На територията на община Тутракан няма изградено летище. Най-близкото летище се намира в Щръклево, област Русе, а най-близкото международно летище е в град Варна.

- Водостопанска инфраструктура - Като цяло община Тутракан разполага с добри в количествено и качествено отношение водоизточници. Водоснабдени са 100 % от населени места в общината. Те обаче не се използват рационално, поради което има недостиг на вода в част от населените места. Дължината на вътрешните разпределителни водопроводи е - 142717м., а на външните магистрални – 81717м. Канализационна мрежа, на територията на общината е развита само в града. Тя е от

смесен тип. Общата и дължина е 35023 м., в това число колектори – 8557м.и събирателна – 26466м. В останалите населени места се използват септични ями и попивни кладенци, което от своя страна води до влошаване на качеството на питейната вода. Липсват пречиствателни съоръжения на отпадъчните води, което е причина за неконтролируемото замърсяване на водните басейни на територията на региона. Съществуващата водоснабдителна мрежа в града и селата е остаряла и се нуждае от подмяна и реконструкция и именно Амортизираната водопреносна мрежа е причина за значителни загуби на питейна вода и за влошаването на нейните качества. Само в град Тутракан има частична канализационна мрежа, а в останалите населени места на общината се използват преди всичко септични ями и попивни кладенци, което води до замърсяване на подземните води. Проблем е и факта, че липсват пречиствателни съоръжения за отпадъчните води, което е причина за безконтролното изпускане на замърсени води в реката и причинява замърсявания на околната среда. По отношение на хидромелиорацията част от съществуващите напоителни системи са разрушени и ограбени, което пречи за тяхното рационално използване; На много места се използва питейна вода за напояване. Основаната задача в тази област, която стои пред общината е свързана с пестеливото използване на водните ресурси и задоволяване с качествена вода водопотребителите, съобразно възникналите нужди.

- Енергийна инфраструктура - Всички села в общината са електрифицирани и трафопостове има във всички 15 населени места. Мрежата с ниско напрежение е предимно въздушна и реконструирането и разширяването ѝ е предмет на конкретни изменения на областно ниво. На територията на Община Тутракан е разположена подстанция "Тутракан", с 2 бр. трансформатора 110/20кV. Закритата разпределителна уредба на подстанцията разполага с 32 изводни килии, 23 от които са действащи, а 9 празни. Подстанция "Тутракан" е собственост и се обслужва от ЕППР-Район Силистра. Състоянието на електроразпределителната мрежа СрН е добро. Редовно се провеждат всички мероприятия, свързани с профилактиката и подготовката за зимните периоди, както обходи на електропроводи СрН и върхови ревизии на въздушни и кабелни линии. Ефективността на енергийната система е свързана с кабелната мрежа СрН за която в по-голяма си степен е с подменени маслени кабели и на въздушните електропроводи СрН са ИНК-20 и ПС-70Д. Предвидена е реконструкция и модернизация на мрежата. Основната задача, която стои по отношение на енергийната инфраструктура е насочена към обезпечаване на населението с постоянно електрическо напрежение и задоволяване на енергийните нужди на всички потребители в общината.

- На територията на гр.Тутракан има районна пощенска станция, която е част от структурата на ТП "Български пощи" – Силистра. По отношение на далекосъобщенията, община Тутракан представя общо валидните за област Силистра проблеми – морално остаряла телефонна и телеграфна мрежа – изградени са от аналогови системи, които не осигуряват качествена и надеждна връзка. Необходими са значителни инвестиции за да бъде подменена аналоговата с цифрова система. Приоритет в развитието на комуникационната инфраструктура на общината е насочена към повишаване качеството на услугите и увеличаване на достъпа до актуална информация.

Община Шабла също е разположена в Североизточна България, по площ е по-малка -

325 кв.км. и е седмата по големина от общо 8 общини в област Добрич. На изток граничи с Черно море, на север с Румъния, а на югозапад и запад- с общините Каварна и Генерал Тошево.

Както Община Тутракан, така и Община Шабла притежават необходимите граници с Република Румъния за извършване на трансгранично сътрудничество, но втората разполага и с КПП на своята територия, а именно *Дуранкулак – Вама Веке*, което има значение за отношенията с северната ни съседка.

- Пътна инфраструктура - За разлика от Община Тутракан обаче има предимството да се обслужва основно от първокласния път I-9, с европейска категоризация E-87 *Румъния/Дуранкулак-Шабла-Варна-Бургас-Малко Търново/Турция*, с дължина на територията на общината 30,8 км, който провежда международния туристически поток от ГКПП Дуранкулак във вътрешността на територията, минавайки през населените места Дуранкулак, Ваклино, Шабла и Горун. Най-голямо е натоварването в участъка Шабла-разклон Крапец, главно от туристически потоци. Третокласният път III-901 *Шабла-фар "Шабла"-Тюленово-Камен бряг-Българево-Каварна* обслужва същинското крайбрежие в южния край на общината, като неговата дължина е 12,5 км. Останалите населени места се обслужват от общинска пътна мрежа с дължина 71,9 км. Високият относителен дял на първокласната пътна мрежа е едно предимство за общината, тъй като за областта този показател е едва 10,35%, за СИРП-18,5%, а за страната-17,3%. Въпреки това, предвид малката дължина на единствения третокласен път в общината, относителният дял на републиканската пътна мрежа е едва една трета, като затруднена, като се осъществява през Балчик, по второкласния път II-27.

Всички населени места имат транспортен достъп до морето по-малък от 15 км, като 8 от тях попадат в 5 километровата крайбрежна зона. В бъдеще е необходимо да се проучат възможностите за провеждане на по-висок клас път между граничните пунктове Кардам и Дуранкулак, по трасето на бившия четвъртокласен път IV-29072.

Гъстотата на пътната мрежа /349,4 км/1000кв км/ е по-висока от средната за страната /336/ и близка до средната стойност за областта /347,7/, но по-ниска от средната гъстота за СИРП /358км/1000кв км/.

Тези показатели говорят за относително добре изградена пътна мрежа, с добра

пространствена организация, но проблемът е в преобладаващия дял и лошото състояние на общинската пътна мрежа и затруднения в поддържането ѝ, особено през зимата, когато има условия за навявания. Отделни участъци от републиканската пътна мрежа също се нуждаят от ремонт.

В община Шабла е развит само автомобилният транспорт, а дейността на товарния и пътническият автотранспорт, обслужващи общината, е съсредоточена в Каварна и ЕООД "Пътища и съоръжения"-Добрич.

Високият относителен дял на първокласната пътна мрежа е едно предимство за общината, тъй като за областта този показател е едва 10,35%, за СИРП-18,5%, а за страната-17,3%. Въпреки това, предвид малката дължина на единствения третокласен път в общината, относителният дял на републиканската пътна мрежа е едва една трета, като затруднена, като се осъществява през Балчик, по второкласния път II-27.

- Железопътен транспорт -Общината не се обслужва от ж.п. транспорт, като най-близката жп линия е №29 - Варна-Кардам. Ж.п. гара Кардам е на 32.0 км от с.Захари Стояново в северната част на общината, което е най-близкото населено място от община Шабла до жп линия.

- Въздушентранспорт - На територията на община Шабла има три летища за селскостопанска авиация, като инженерно-техническите им показатели отговарят на нормите за най-ниските класове летища по ICAO.

- Воден транспорт - Въпреки природните дадености, в крайбрежната ивица няма изградени пристанища.

- Водностопанска инфраструктура - За водоснабдяването в общината са изградени водоизточници в района на с.Дуранкулак, с.Ваклино, с.Крапец и гр.Шабла. Всички водоизточници са в нормална експлоатация, със съответните санитарно-охранителни зони. Общият дебит на всичките 48 бр. водоизточници в разглежданата територия е 810 л./с. Изградените местни водоизточници значително превишават по дебит, както питейно-битовите нужди на населението, така и предвидения туристически капацитет, съгласно действащите водоснабдителни норми. През територията на общината преминават водопроводи с обща дължина от 57 км, които свързват водоизточниците със съоръженията и консуматорите на вода. Голяма част от водопроводите са амортизирани каквото е състоянието им и в Община Тутракан, което е причина за високи загуби на питейна вода.

- Енергийна инфраструктура - Основен енергиен източник за общината се явява общата електроенергийна система на страната посредством трансформаторната подстанция Шабла 110/20 kV, която е разположена в периферията на града. Подстанцията е включена към енергийния пръстен на страната чрез два въздушни електропровода 110 kV - единият от п/ст "Каварна" под наименование "Раковски" и вторият- от подстанция "Генерал Тошево" под наименование "Дропла". Населените

места получават захранване на средно напрежение от изводите 20 кв от подстанция Шабла. Основният захранващ въздушен електропровод 20 кв се намира между гр. Шабла и Дуранкулак, като е изпълнен с проводници АС 3 x 95 кв.мм. Отклонения от този основен извод със сечение АС 3 x 50 кв.мм захранват останалите населени места. От подстанцията излизат и други въздушни електропроводи 20 кв /за Горун, Тюленово и прл./, а по-голяма част от гр. Шабла е кабелирана на 20 кв. Всички населени места са електрифицирани, като мрежата е оразмерявана за товари, по-големи от тези в момента и има възможности за допълнително натоварване-мощностите са достатъчни за задоволяване на енергийните потребности на населението и временно пребиваващия туристически поток за цялата територия, съобразно действащите в страната нормативи. Разбира се, бъдещото развитие на туризма, особено в крайбрежните територии ще наложи преразглеждане на изградеността, като новото строителство ще бъде предмет на конкретно оразмеряване.

Общината попада в зоната на “средномощната ветрова енергетика” и има възможност за изграждане на ветрови електроцентрали при съобразяване с изискванията за опазване на биоразнообразието /прелетните птици/.

В общината не е изградена газоразпределителна мрежа за битово газоснабдяване, но изградената до община Каварна газоразпределителна мрежа е добра възможност и за община Шабла да въведе природния газ като алтернативен енергоносител в района.

- Съобщителна инфраструктура - Община Шабла се обслужва от аналогова АТЦ с 2000 поста в Шабла, свързана с магистрални телефонни кабели с Дуранкулак (400 чифта), Ваклино (200 чифта) и Крапец (400 чифта). Изградената кабелна мрежа и монтираният капацитет в централите дават възможност да се удовлетворят почти 100 % от исканията за телефонни постове, но се използват само 67.5% от инсталираната мощност.

Телефонната плътност достига близо 37 тел п/100д и е малко по-висока от средната за областта /35/ и за СИР за планиране /35,7/. Това се дължи на високата телефонна плътност в курортните села Крапец /58,8/, Ваклино /52,5/, Дуранкулак /43/. В град Шабла телефонната плътност е колкото средната за общината /36,5/, докато в селата Смин и Черноморци тя е малко над 12, а в селата Горун, Пролез и Стаевци изобщо не е развита селищна телефонна мрежа. Като цяло, телефонната мрежа се оценява като недостатъчно развита, а процесът на модернизация определено изостава. Дейностите на съобщителната система се осъществяват от пощенските станции и пощенски клонове. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението. Обикновено пощите са в една сграда с АТЦ и кметството и са собствени

обекти.

1. Природни ресурси – релеф, климат, води, почви и полезни изкопаеми

Релефът и на двете общини е хълмисто – равнинен и еднообразен, с средна надморска височина в Тутраканската Община около 150 м., а в Шабленската - 48м, като първата има стръмни Дунавски брегове, а втората – Черноморски.

Съгласна данни на НСИ общата територия на Община Тутракан е в размер на 448345 дка, от които земеделската земя е 327898 дка, в т.ч. обработваема 289242 дка и поливна 62783 дка, а горската възлиза на 78541 дка. Експлоатацията на останалата територия е свързана с транспорта и инфраструктурата, добив на полезни изкопаеми водни течения и водни площи, населени места и т.н.

Общата площ на 16-те землища на община Шабла е 329639 дка, което съставлява 7,0% от територията на област Добрич. Над 1300 дка са заети от дюни, разположени основно в северната част на крайбрежието. Земеделските територии заемат общо 284433 дка; Обработваемата земя е 261058 дка, което е 91,8% от земеделските територии и 79,2% от територията на цялата община, поливни площи са 21315дка, Горските територии включват площта на Държавния горски фонд, в т.ч. полезащитните горски пояси и заемат 11099 дка, а Необработваемата земя е 23375дка.

Климатът и на двете общини съгласно климатичното райониране на България в умереноконтиненталната климатична област. Климатът се формира под влияние на различно трансформирани от локалния релеф влажни океански въздушни маси, а през студеното полугодие и от нахлуващи от североизток континентални въздушни маси - средните и абсолютни максимални температури са малко по-ниски от тези във вътрешността на страната. Сравнително по-слабо е влиянието на студени арктични въздушни маси, идващи откъм север, и на топли тропични въздушни маси откъм юг.

В Община Тутракан през зимата настъпват силни застудявания, а през лятото - големи горещини. През януари, средномесечната температура е -1.8°C , а през юли, средномесечната температура е 23.7°C . Средната годишна температура е 11.8°C . В част на Дунавската равнина се проявява една от най - големите за България средни годишни температурни амплитуди - 25.5° . Като в Община Шабла сравнително високата

сума на радиационния баланс се приема като положителен климатичен елемент. Засушаванията са често явление, валежите са слаби. В първата средните годишни валежи възлизат на 540 мм, което е близко до средните за България 600 мм. Валежите се характеризират с летен максимум от 181 мм (юни - 85 мм) и зимен минимум от 101 мм (февруари - 26 мм). Средният годишен брой на дните със снежна покривка е 47,6, а средната относителна влажност на въздуха е 78%. През зимния период влажността достига 85-86%, а през лятото спада до 68-69%. Климатичните условия в комбинация с особеностите на релефа, създават предпоставки за развитие на селско стопанство (зърнени култури, слънчоглед, захарно цвекло, лозя и животновъдство).

Води

За Община Тутракан най-важен хидроресурс са водите на река Дунав. От значение са подпочвените и изворни води на територията на ѝ.

В границите на община Шабла няма изявена хидрографска мрежа. Повърхностен воден поток почти липсва. От всички релефни прорязвания, най-голямо е дерето, преминаващо източно от Ваклино. Югоизточно от с. Дуранкулак се намира Дуранкулашкото езеро, по произход - потопена морска долина, отделена от морето с пясъчна коса. Захранва се от карстова вода, свързана със сарматския водоносен хоризонт. На юг са разположени Шабленското и Езерецко езера с подобен произход и характеристика. На територията на общината има три сондажни минерални водоизточника и едно езеро с лечебна кал с обща минерализация 3-5 гр./а, с общ дебит около 200 л/сек, запаси от лечебна кал около 230 хил.тона.

Почви

На територията на Община Тутракан се среща голямо разнообразие от почви: алувиални, алувиално – ливадни, ливадно – блатни, торфено-блатни, черноземни; докато на Шабленската те са предимно карбонатни и типични черноземни, докато южната част е заета от излужени черноземи, които са с добри агропроизводствени качества. Ерозираните почви са рядко явление и се разкриват в землищата на селата Твърдица, Божаново и Ваклино.

Характерните особености на черноземите обезпечават добро естествено плодородие. Освен това за отбелязване е и благоприятното им съчетаване с климатичните особености и на двата района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с влага благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие.

Тези почви са подходящи за отглеждане на зеленчуци, зърнени и фуражни култури, лозя и др. Суховеите и недостатъчните валежи през лятото причиняват ерозия на почвата.

Широката отвореност на територията на Тутраканската низина към север е причина североизточните ветрове да отвяват снежната покривка и да нанасят поражения на посевите.

Полезни изкопаеми

На територията на Община Тутракан няма големи находища на природни богатства. Стопанско значение имат единствено находищата на инертните материали от р. Дунав.

Община Шабла също е бедна на полезни изкопаеми, установено е наличие на въглища и манганова руда, добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции.

Тюленовското газонефтно находище се намира в най-североизточната част на България. Открито е на 31.05.1951г. Прокарани са около 600 сондажа, като в момента работят 400, а редовно около 200. По късно са открити и газови сондажи- Българево, Крапец, Блатница. С химичния си състав тюленовският нефт се доближава до един естествен мазут. Тюленовското газонефтно находище се намира в изтощителен стадий на експлоатация (месечно се добиват 900 тона нефт).

“Шабленската тузла” е с площ на езерото около 240 дка и притежава запаси висококачествена лечебна кал от около 200 хил. тона. Калта се характеризира като

утаечна лиманна кал, със силикатно-карбонатен кристален скелет и ниско съдържание на гипс. Близо до калонаходището при с. Тюленово, при дълбок сондаж е разкрита минерална вода с температура 41 С и дебит 6000 л/мин., която се характеризира като хипертермална, хлоридно-натриева, със съдържание на свободен сероводород и метаборна киселина.

1. Население

По данни на служба ГРАО към 02.2005 г., населението в община Тутракан по настоящ адрес е 18 981 души и по този показател тя заема 91 място в страната.

Населението на община Шабла наброява 5620 души към месец септември 2009 г. и тя е една от най-малките в Добричка област. Тенденцията в демографското развитие и на двете е в посока на намаление на населението, най - вече в селските райони, което е резултат от застаряването на населението, ниската раждаемост и миграционните процеси. Този процес е аналогичен във всички райони на страната с изключение на Софийския.

Естественят прираст и в двете общини е с изключително високи отрицателни стойности и първата е разликата между родени и починали през 2004 г. възлиза на – 170 души, а във втората през последните 5 години общата смъртност е в границите 15,7-20.0 ‰.

Половата структура на населението към февруари 2005 година е в съотношение 49,53% жени и 50,47 % мъже, като жените са с по - висок относителен дял в общата численост на населението за периода 2001г. – 2003г. спрямо мъжете. Общата тенденция към намаляване броя на населението засяга в еднаква степен и двата пола. Ниската раждаемост и застаряването на населението са причините за протичането на тези процеси. Не бива да се забравят и неблагоприятните икономически условия, които влияят върху възпроизводствените нагласи на населението.

Процентът на малцинствата в общ. Тутракан е сравнително висок, като най-голям е процентът на турската етническа група. Масово явление за страната е увеличаване на групите от ромски произход. Този процес се наблюдава и в Община Тутракан, макар и не в голям размер и това налага разработването на дългосрочна политика за

приобщаването на малцинствата към икономическите и социални процеси протичащи в общината, с цел избягване на момента на дефиниране на групово, деструктивно поведение. Етническият състав на населението на общината позволява подготовката и провеждането на дългосрочна политика на интегриране на етносите, която би имала и превантивна роля срещу нарастване на бъдещи етнически разслоения в общината. Разпределението на населението на общ. Шабла по етническа група по данни от преброяванията показва, че от българската етническа група се е самоопределило 92,1% от общото население на общината (2001 г.), от турската етническа група – 0,6%, от ромската – 5,1%. За периода 1992-2001 г. се наблюдава абсолютно намаление на общото население, в т.ч. и по отделни етноси с изключение на ромския, където е регистрирано неголямо нарастване като абсолютен брой и относителен дял

таблица 1. Етнически структура на населението

2004 година

Българско

Ромско

Турско

Друго

Не се самоопределя

Общ. Тутракан

66,46

3,81

27,08

0,48

1,17

Общ. Шабла

92,1%

5,1%

0,6%

0,5

1,7

1. Икономическо развитие

- Селско стопанство
- Земеделие

Селскостопанското производство в община Тутракан се осигурява от кооперации, сдружения и индивидуални стопани. Аграрният сектор е с растениевъдно - животновъдна структура. По отношение реализираните приходи от продажби селското стопанство е с най – голям относителен дял. През 2003 година този показател също бележи спад в сравнение с предходната 2002 г. с 1,93%. В регулационните граници на селските места съществуват свободни терени, които създават условия за изграждане на малки предприятия с не замърсяващи производства. Обществеността се информира периодично за развитието на земеделието в общината, подава се информация на земеделските производители за новите програми на ДФ „Земеделие” и новите мерки на програма „Сапард”.

По данни на НСИ земеделската земя в рамките на общината за 2003 година възлиза на 327 898 дка, което е 73,13% от общата територия. Обработваемата земя заема площ от 289 242 дка, а поливната е в размер на 62 783 дка. На човек от населението през 2003 година се пада по 17,64 дка обработваема земя. По актуални данни обработваемата земя в общината е в размер на 258 883,11 дка, което е с 30 359 дка по - малко в сравнение с разглежданата 2003 г, земеделските мери и пасища са 27 468,077 дка и са предпоставка за създаване на условия за развитие на животновъдството в община Тутракан.

Необработваемата земя заема площ от 38 656 дка – това са предимно изоставени ниви и ерозирали земи, които не подлежат на обработка и са оставени безстопанствени.

Що се отнася до фондовото разпределение на площите, съотношението за 2003 година е следното: земеделската земя е 327 946 дка или 73,1%; горските терени са в размер на 72 669 дка или това е 16,2%; водните течения и водните площи са 24 028 дка или 5,4%; населените места и други урбанизирани територии – 21 600 дка т.е. 4,8%, терените за добив на полезни изкопаеми и за инфраструктура са около 1%.

От обработваемата земя на територията на Община Тутракан през 2003 г. трайните насаждения са 8 700 дка или 3,01 % и са заети предимно с лозови масиви и овощни градини. В следващата година те също намаляват и данните са вече – 8138,086 дка.

Останалите терени се използват за производство на зърнени култури и зеленчуци. По отношение формата на собственост на земята в община Тутракан най – големият дял е притежание на частни стопани и възлиза на 217324,782 дка, общинската земя е в размер на 15182,284 дка. Държавна собственост на територията на общината са земи в рамките на 30937 дка. Селското стопанство на общината е насочена главно към производството на зърнени култури, лозя, овощни градини, зеленчукопроизводство, а през последните години се развива и тютюнопроизводството. Най-голям дял имат зърнено житните култури – това са около 60% от обработваемите площи. От есенниците се отглеждат пшеница и ечемик, а от пролетниците най–вече царевица и слънчоглед.

фигура 1 Засети агрокултури по видове

Добивът от отглежданите култури в община Тутракан е под средния за района. Средния добив в общината на пшеницата е 450 – 500 килограма от декар, на ечемика – 470 килограма от декар, царевицата 400 – 500 кг., а на слънчогледа 140 – 150 кг. От техническите култури се отглежда тютюн от сорта “Бърлей 13 -17” и добивите са в размер на около 150 килограма от декар.

В община Шабла земеделските земи заемат 87.0% от територията на и, като 91.8% от тях са обработваема земя. С възможности за поливане са 8.2% от обработваемата земя.

В структурата на посевната площ с най-голям относителен дял са площите за зърнени култури, следвани от техническите и фуражните. Специализацията е в отглеждане на зърнено-хлебни култури и слънчоглед. Община Шабла е зеленчукопроизводител с регионално значение. В последните години е налице тенденция към увеличаване на произведената продукция. Този факт е мотив да се извърши специфично зонироване, като се преодолее отсъствието на стабилен пазар за изкупуване на селскостопанска продукция.

От трайните насаждения в общината е развито лозарството и овощарството.

Най-благоприятни условия за отглеждането на лен в страната съществуват в трите приморски Шабла, Балчик, Каварна. Поради закриването на почти всички преработвателни фабрики в страната, производството му е преустановено.

Личи подчертан стремеж сред производителите да залагат на производството на основните зърнено фуражни и технически култури. Монокултурното производство дава известни преимущества на участниците в производството, но от друга страна съдържа много рискове. Тясната специализация в производството на ограничен брой продукти, които са широко разпространени не само в областта, но и в други региони не е особено препоръчително. Освен увеличаване на риска от масово унищожаване на посевите при възникване на бедствена ситуация, се увеличава и рискът от свръхпроизводство при някои от основните култури. След като в страните от Европейския съюз са въведени квоти за производство, не е далече въвеждането им и у нас.

- Животновъдство

Понастоящем животновъдството в община Тутракан се развива в условията на малки стопанства, които реализират продукцията предимно за задоволяване на собствените си нужди. По отношение на отглеждането на едър рогат добитък за добив на мляко основният лимитиращ фактор е липсата на преработващи предприятия и колекционни точки за събиране, оценка и първична преработка на млечната суровина съгласно стандартите на ЕС. Другият определящ фактор с приоритетен характер е практическата липса на директен достъп на производителя до реална пазарна реализация. Животновъдството се развива в частни стопанства и продукцията от него е предназначена в по – голямата си част за лична консумация. В най – голяма степен е застъпено птицевъдството и за 2004 година отглеждания брой птици на територията на община Тутракан е в размер на 56516. Птиците се отглеждат предимно за яйца, като броя на кокошките носачки за същата година е 22027. Бройлерите отглеждани за птиче месо са 35806 и значителна част от тях са предназначени за пазара. Другите подотрасли на животновъдството са по- слабо застъпени с оглед потенциала на отрасъла като цяло за общината. Свиневъдството, говедовъдството и овцевъдството са с изключително ниски показатели (таблица 8) по отношение броя на отглежданите животни. Отглежданите крави за 2004 година са едва 1180, което не задоволява нуждите на млечната и млекопреработвателната промишленост от необходимия ресурс.

Заетите в сферата на селското стопанство по официални данни за 2004 година са 663 лица. Стойността на този показател показва ниска заетост в общината и неоползотворяване потенциала на района от гледна точка на възможностите, които предоставя за развитие на аграрния сектор. Данните за обработваемите площи и

отглежданите животни показват, че е налице тенденция към оттегляне от тази дейност и закономерен резултат от тава е малкият брой заети в отрасъла.

Пчеларството добива все по - голяма популярност и застъпеността му в общината расте. През 2004 година са отглеждани 6004 пчелни семейства, като най - голям брой от тях са ситуирани в гр. Тутракан – 1700 и селата Старо село – 973 и Белица – 750. Възможностите, които предоставя този сектор са големи, тъй като значителна част от продукцията намира реализация извън рамките на страната. Необходимо е предприемане на редица мерки с цел стимулиране и повишаване активността на населението в областта на животновъдството и най – вече във сферата на пчеларството.

След сериозната криза през 90-те години на 20 в., животновъдството в община Шабла се възстановява. В общината има развито многоотраслово животновъдство – предимно млечно говедовъдство, овцевъдство, свиневъдство, птицевъдство.

Териториалното разположение на животновъдството и птицевъдството ще запази районите си с оглед използване на наличните мери и пасища.

В момента почти цялата животновъдна продукция в общината се осигурява от частния сектор и главно в личното стопанство. Несигурният пазар на продуктите от животински произход, недостатъчния контрол върху вноса на тези продукти, нелоялната конкуренция и ниските изкупни цени сериозно задържат развитието на животновъдството. Високата цена на фуражите, липсващия или почти амортизиран сграден фонд също възпрепятстват развитието на животновъдството. Високите производствени разходи и ниските изкупни цени на животинската продукция са причина за отлив от този отрасъл на земеделските кооперации и големите агрофирми през последните години и преминаването му към частни стопани и по-малки семейни ферми или фирми, занимаващи се с угодяване и търговия на животни. Това извежда на преден план като перспективи създаването и развитието на семейни ферми с достатъчно брой животни, закупуване на елитни животни за подобряване на породния състав, механизирани процесите на отглеждане.

Подобряването на директната връзка – производители – пазар е една от мерките, постигането на която би допринесла за преодоляване на ценовите зависимости от пазарни посредници. Към момента в общината няма регистрирани обединения на

производители, които да се възползват от насърчителната мярка по програма САПАРД, финансираща действия, свързани с пазарната реализация на селскостопанска продукция.

Сериозна слабост в отрасъла селско стопанство е недостатъчното обединяване на стопаните в асоциации и сдружения, които да защитават техните интереси пред държавни институции и международни организации. Ангажиментите на общината би следвало да се насочат към информационното осигуряване и подпомагане на земеделските структури, тяхното представяне на провежданите форуми, подпомагане повишаването на знанията и уменията при прилагане на местното и европейско законодателство.

- Горско стопанство

Общата площ на горите в община Тутракан по данни за 2004 година е 74 000 декара. На територията на общината има голямо разнообразие от горски масиви. Представени са почти всички широколистни видове /без бук/, всички дъбове, топола, акация, върба, липа. Липата представлява 30% дървесните видове, което е необходимо за развитието на пчеларството в района.

Наличните горски масиви са предпоставка за развитието на дървопреработването като една от важните програми за развитието на общината. Особено внимание трябва да се отдели на дейности, свързани с допълнително залесяване на горски терени, което да осигури работни места и увеличи в бъдеще потенциала на гората. Важен елемент в този смисъл са всички съпътстващи дейности – събиране на липов цвят, производство на мед, гъбосъбиране и пр. – това са алтернативни възможности за заетост и източник на доходи за част от населението на общината.

Горите на териториите на община Шабла са част от горско стопанство - Балчик с обща площ около 10 ха, горите заемат близо 2.2 от територията, което е най-ниския процент от всички черноморски общини. Процентът на лесистост е 0.4, което е под минималния процент за страната. Общата площ на горите от държавния горски фонд (ДГФ) възлиза на 1221.7 ха, от която залесена 857.2 ха и незалесена 364.5 ха, върху територията на община Шабла има създадени и гори върху земите на бившите ТКЗС, АПК и др., които в днешно време се отчитат като гори върху селскостопански фонд и възлизат на 210.2 ха залесена площ.

Основната част от горите в държавния горски фонд са държавен защитен горски пояс "Гьоринско дере " и полезащитни горски пояси създадени преди около 40-50 години с цел защита на земеделските земи от ветрова ерозия и увеличаване на плодородието, съставляваща около 20% от територията на общината.

Общият запас на горите от ДГФ е 48 605 куб.м., средния годишен прираст - 1801 куб.м. и средния годишен прираст на хектар 2.10 куб.м. Основните дървесни видове, които участвуват в състава на насажденията са акация - 217 ха, гледичия - 127 ха и планински ясен - 118 ха. На тези дървесни видове се пада и основната маса на запаса - съответно 8200, 10200 и 11100 куб.м. Една малка част от територията на ДГФ - 42 ха е заета от иглолистна растителност, смърч и предимно червен бор. Съгласно приетия лесоустройствен проект на горско стопанство - Балчик, към което е причислена община Шабла, годишния добив на дървесина ще възлезе на 2145 куб.м. Най-голям обем дървесина ще се добие от санитарни сечи (изсъхнали и повредени насаждения) 1040 куб.м. и от гола сеч в акациев насаждения - 320 куб.м. от предвидената за добив дървесина 100 куб.м. са едра , 170 средна , 85 куб.,м. дребна строителна дървесина и 1470 куб.м. дърва за горене. Съгласно реда на правилника за прилагане на Закона за горите има обявена защитна еднокилометрова ивица край Черно море с площ 121.3 ха и зелена зона, която се покрива с природната забележителност.

- Промисленост

Община Тутракан има сравнително неразвита икономическа база. Промислеността е представена от няколко големи предприятия, които в по-голямата си част са със силно свито производство поради липса на суровини и пазари. По големите предприятия са в окаяно състояние и са поставени пред проблеми, с които трудно биха се справили без значителни капиталовложения. Някой от предприятията развиващи дейност на територията на Община Тутракан са|:

* "Истър-ССМ" АД е производител на резервни части за селскостопански машини и ремаркета за автомобили. Има работещ чугунолеярски цех. Производството е свито.

* "Славянка" ЕООД произвежда конопени, ленени прежди, канап, манила, въжета, зебло, чулове. Персоналът се състои от 75 души. Съществува необходимост от

местно производство на основната суровина - коноп.

* "Трансмариска-69" - производител на работно облекло. Персонал - 70 души. Има осигурен пазар.

* "Лодкостроител" АД - производство на малки плавателни съдове от стъклопласт и изделия за бита. Предприятието е приватизирано. В него работят 16 души при наличие на конкретни поръчки.

* "Добруджански плод" преработва плодове и зеленчуци. Работи кампанийно.

* Хлебозавод за производство на хляб, хлебни и сладкарски изделия

* Частни фурни, сладкарски цехове и пр.

Наблюденията показват, че почти няма сектори, които успешно да са приспособили към пазарната конюнктура. Липсата на индустриален бизнес, както и отсъствието на свежи инвестиции затруднява развитието на промишления сектор в общината и налага търсенето на алтернативни възможности за заетост на населението.

Анализът показва, че в община Тутракан индустрията е слабо развита. Тук не функционират големи предприятия, което оказва влияние както върху икономическото, така и върху социалното състояние в общината. Фирми, категоризирани като големи /над 250 заети/ и предприятия то междината група /от 101 до 250 заети / не са регистрирани в рамките на общината. С най – голям относителен дял са микро - фирмите / до 10 заети / следвани от малките фирми / до 50 заети /. С най-малък относителен дял са средните фирми / от 51 до 100 заети /. В общината липсват инвестиции и недостигът на "свежи пари" оказва влияние върху отраслите на икономиката. За индустриалния сектор наличието на капитал е необходима предпоставка с цел въвеждането в експлоатация на нови технологични схеми производства. За развитието на промишления отрасъл е необходимо да се предприемат редица мерки за привличане на инвестиции. Разкриването на предприятие с голям

капацитет в общината би облекчило социалното напрежение и снизило безработицата. Преработващата индустрия бележи спад по отношение на произведената и реализирана продукция, въпреки че все още е един от важните фактори, влияещи върху развитието на икономиката в общината.

Предприятията в общината са предимно в сферата на хранително - вкусовата и леката промишленост. Дърводобива и дървопреработването, а също така и шивашката промишленост са най – разпространените подотрасли. В района са локализирани и предприятия за пластмасови изделия и лодкостроене. Но като цяло потенциала на района по отношение на ресурсната осигуреност и възможностите за инвестиране не е използван.

В община Шабла структурата на промишлеността не притежава доминиращ характер над останалите отраслови структури.

Специализиращ промишлен отрасъл е електротехническа и електронна дейност. Изградено е предприятие за производството на машини за опаковъчна техника. В общинския център има цех за детска конфекция и леночукачна фабрика, в с. Дуранкулак – плетачен цех. Добивът на нефт се отчита извън територията на община Шабла, но евентуалния добив в бъдеще ще се провежда съобразно екологичните изисквания и нуждата от създаване на работни места в общината. В този смисъл не се очаква конфликт с природните дадености и развитието на туризма при инвестирането в мероприятия за опазване на околната среда.

- Услуги

Сферата на услугите е слабо развита в община Тутракан от към видово разнообразие. Този сектор на икономиката е представен от транспортни, тенекеджийски и дърводелски услуги. През 2004 година в тези отрасли има 14 фирми, като заетите в тях са 170 души. Най – голям размер приходи от продажби има в областта на търговията и ремонта. На второ място в сферата на услугите по реализирани приходи е транспорта и съобщенията, като и двата подотрасъла бележат непрекъснат растеж за периода 2000 – 2003 година.

Друго направление за развитие на общината е туризма. Той се разглежда като

приоритет за икономическото развитие на общината. По данни на официалната туристическа статистика през 2004 г. в общината има 2 заведения за настаняване. Съществуващата инфраструктура е изключително незадоволителна и това затруднява възможностите за развитие на този сектор. Община Тутракан има потенциал за развитие на културен туризъм и най – вече на историческия. Уникалната “Рибарска махала” дава възможност за етно - представяне на района. Необходимо е реставриране и реконструиране на паметниците на културата и с цел повишаване конкурентно способността и привлекателността им на туристическия пазар.

Община Тутракан разполага с възможности за развитие на туризма, макар и по-ограничени в сравнение с традиционните туристически райони в България. Съществуващите ресурси са предпоставка за развитие главно на *познавателен, еко- и селски* туризъм (от т.нар. рекреативни видове туризъм) – самостоятелно или допълнение към деловия туризъм. Не е за пренебрегване и самия *делови туризъм*, както и обслужването на транзитните пътничкопотоци. С изключение на селския туризъм става въпрос за развитие на туризъм с кратък престой. Нарастването на туристическите потоци няма да има значими негативни екологични или социални въздействия.

Същевременно все още не успяват да се развиват, както обслужващия сектор, така и малкия и среден частен бизнес, които се очаква да създадат заетост на голямата част от свободната работна сила. Трудовия ресурс на общината е с голям потенциал, поради високата му качествена характеристика. Този потенциал създава условия в общината да се развиват разнообразни стопански нестопански дейности, които изискват високо квалифицирана работна ръка.

Община Шабла обаче е доста по-развита в сектора „Услуги”, като най-голямо влияние за развитието му има туризма. Туристическият ресурс, с който община Шабла разполага е значителен. Той може да провокира твърде активно развитие на туризма във всичките му форми. Това се изразява основно в наличието на природни дадености като:

* екологично съхранена територия с дълбочина до 12 км от 15 км от морския бряг към вътрешността на сушата;

- * морски бряг с широка плажна ивица и обща дължина около 40 км;
- * ситнозърнест пясък и дюни на площ от 1 976 000 м² ;
- * уникални скални образувания по брега и в акваторията, удобни за развитие на специфичен туризъм;
- * Шабленска тузла - езеро с над 230 000 тона лечебна кал, уникална по състав и лечебни свойства;
- * високодебитни (85 л/сек) термални минерални извори;
- * наличие на влажни зони със сладководни езера (Шабленско, Езерецко, Дуранкулашко) с богата флора и фауна;
- * множество археологически паметници, включително наличието на най-старата каменна архитектура в света;
- * равнинен и разнообразен ландшафт с девствен характер на природата;
- * оптимално съхранени и продуктивни селскостопански територии.

Туристическата инфраструктура като цяло е с ниска степен на изграденост. Понастоящем тя се състои главно от няколко комплекса:

- * комплекс “Дуранкулак” - тип къмпинг предвиден първоначално за 1062 легла с дървени и частично монолитни сгради в обслужващия блок. Комплексът не се поддържа и не се използва от няколко години;

- * комплекс “Крапец” предвиден първоначално за 1564 места в бунгала и обслужващ блок. Комплексът не се поддържа и не се използва;

- * комплекс на МОНТ за отдих на учащи се - съвременен монолитно изграден обект за 600 легла и със сапочнало доизграждане за още 300 бр. легла със съответната обслужваща базал Комплексът се използва частично;

- * комплекс “Шабла” - предвиден първоначално за 1693 легла, от които 987 в къмпинг, а останалите монолитно изградени сгради на един и два етажа с магазин, ресторанти и др. Комплексът се ползва частично.

Техническата инфраструктура, която осигурява изброените по-горе комплекси е преоразмерена до 2.3 пъти, но в голямата си част не съответства на съвременните норми по отношение на пречиствателните съоръжения, пътно-комуникационните мрежи и др. В случая техническата инфраструктура не отговаря на възможностите и тенденциите за развитие на общината. В курортната зона “Шабленска тузла” няма никакви лечебно-профилактични заведения. Има построени временни ведомствени почивни лагери. В момента има интерес от страна на потенциални инвеститори за изграждане на модерен балнео- и рекреационен център.

Така наречения Индивидуален отдих е слабо развит, а системата на частното хотелиерство се разработва в момента. С успех, но частично тя започва да се развива в с. Езерец, с. Тюленово, с. Крапец, с. Дуранкулак и др. Съществуват и наченки за създаването на местни навици за отдаването на частни квартири и къщи под наем от жители на общината и собственици. Въпреки това резултатите от политиката за настаняването в частни квартири в гр.Шабла ще бъдат сравнително слаби като бъдеще, поради отдалечеността от морската ивица. Съществува хотел, намиращ се в центъра на града, където по чартърни договори оперират руски и белоруски туроператори.

1. Swot анализ

- Община Тутракан

Силни страни

оценка

Слаби страни

оценка

Участие в проекти за подобряване инфраструктурата на общината

9

Национално законодателство в областта на местното самоуправление и отражението му върху

8

Приспособяване към изискванията на ЕС

5

Равнище на трудовата заетост

9

Отсъствие на етническо напрежение и конфликти

9

Урбанизираност на териториите

8

Равнопоставеност между половете

5

Застаряващо население

9

Благоприятен природно ресурсен потенциал

7

Липса на мелиоративни съоръжения

6

Добре развито здравеопазване

5

Няма рампи за инвалиди

7

Изградена съобщителна инфраструктура спрямо изискванията на ЕС

8

Трансгранични замърсявания

10

Туристически обекти заслужаващи посещение

6

Лошо състояние на изградената транспортна инфраструктура

8

Развитие на селското стопанство

8

Амортизация на ВиК мрежата

6

Разполага с пристанище

7

Амортизация на електропреносната мрежа

8

Възможности

Заплахи

Покриване на част от квотите в областите на производство

8

Миграция на населението към по-големите градове

7

Връзките с Република Румъния

9

Естествен прираст

8

Потенциал за увеличаване размера на местните приходи

6

Безработица

8

Рационално използване на почвите

5

Намаляване на културното и образователно равнище на хората

4

Привличане на средства от алтернативни приходоизточници

5

Липса на съдействие за спазването на екологичните норми

6

Алтернативни енергоизточници

7

Наличие на неразплатени разходи към държавата

7

Отпускане на кредити

8

Влошаване на сградния фонд на образованието

7

Осигуреност на болничните заведения със специалисти

6

Липса на съвременна апаратура в болничните заведения

7

Квалификация на персонала работещ в сферата на културата

7

Състояние на междуселищна пътна мрежа

6

Състояние на сградния фонд в специализираните домове за възрастни хора

6

Липса на друг освен питно-шосеен транспорт

8

Община Шабла

Силни страни

оценка

Слаби страни

оценка

Благоприятно местоположениеи природни условия

8

Липса на организираност при употребата на природните ресурси

8

Реализиране на редица национални програми за заетост

7

Отдалеченост от Столицата и основните центрове в страната затрудняват комуникациите с тях

9

Относително евтина работна ръка

8

Населените места са много малки с влошена възрастова структура

8

Наличие на нефтодобив

6

Заетостта на активното население е ниска

7

Развито селско стопанство, вкл. зеленчукопроизводство

5

Недостатъчни финансови ресурси за поддържане на базата на социалната инфраструктура

8

Традиции в обслужване на отдих и рекреация

4

Разпокъсаност на обработваемата земя

4

Богато културно-историческо наследство и археология

5

Липса на собствен инвестиционен капитал на селскостопанските производители

5

Висока гъстота на пътната мрежа

6

Липса на подходяща туристическа инфраструктура в общината

4

Осигурени транспортни връзки с Румъния

6

Липса на ж.п. линия, обслужваща общината

5

Екологично чист регион

8

Неконтролирано замърсяване на водните басейни

6

Възможности

Заплахи

Нарастващ интерес към алтернативните форми на туризъм – културен, познавателен, екотури

8

Липса на достатъчен капацитет за усвояване на средствата от фондовете на ЕС

8

Включване на най-забележителните обекти на територията в общ туристически продукт с други

7

Отлив на инвестиционни инициативи за развитието на туризма

6

Прилагане на национални и регионални програми за заетост

6

Задълбочаване на различията между областта и общината

4

Възстановяване и активно ползване на напоителните системи

6

Задълбочаване тенденцията на неблагоприятна демографска структура

8

Като член на ЕС - добра реклама

8

Изчезване на основни звена от социалната инфраструктура

4

Създаване на система за научно и информационно обслужване на селскостопанските произво

9

Да продължи миграцията на млади хора към Каварна, Добрич и Варна

6

Развитие на концесиите като форма за привличане на външен капитал

8

Замърсяване на региона и крайбрежните води

5

Интеграция на трансграничните райони

8

Високи цени на ел.енергията и водата

5

Инвестиции в регионална и местна инфраструктура, осигуряващи достъп до европейските инф

8

Постепенно разрушаване на изключително ценни обекти на културното наследство и реална за

6

Макроикономическа стабилизация

7

Забавяне изграждането на водещите обекти от туристическата инфраструктура

8

1. Заключение

За периода 2007 – 2013 година и в двете общини, най – значителни средства са предвидени за реализиране на мерките за Подобряване качеството на живот на гражданите на общината (на тази тема има създадени проекти и в двете общини още от 2005 г.). Предвидените за реализация проекти са най – вече в областта на инфраструктурата и опазване на екологичното многообразие. В по – голямата си част проектите стартират още през 2005 година и се финансират основно от общинския бюджет и предприсъединителните фондове - преходни по отношение на средствата от ЕС. След присъединяването на България към Европейския съюз през 2007 г. много от тях започват да действат (август 2009г. е спрян проект в областта на ВиК и благоустройствени дейности в общ. Шабла).

Общините Тутракан и Шабла си приличат по много критерии и двете притежават необходимият природно-ресурсен потенциал за развитие на специализация, но поради слабата политическа система в България не може да се изготви стратегия за постигането на този резултат. Друга прилика между тях е амортизираната инфраструктура характерна за голяма част от територията на страната ни. В България идват постъпления от Европейския съюз за справяне с налегналите на страната ни икономически последици от социализма, но за усвояването им трябва да се възползваме от квалифицираните кадри в отделните специалности с които държавата ни разполага.

